

A bírálóbizottság értékelése

Pusztai Gabriella „Kollegiális kezek a felsőoktatásban – Az értelmező közösségek hatása a hallgatói pályafutásra” címmel benyújtott akadémiai doktori értekezése – korábbi kutatásait kiterjesztve – a hallgatók intézményen belüli és kívüli kapcsolatrendszerének tanulmányi karrierre és eredményességre gyakorolt hatását ragadja meg oly módon, hogy nívumértékkel bíró kutatói törekvése a mélyrétegek többszemponútú felfejtésére irányul. A kutató olyan nézőpontból közelít témájához, amely jelentőségéhez mérten alulreprezentált a társadalomtudományi kutatásokban.

Alapos, precízen dokumentált – téma-adekvát elméletekhez és kutatási eredményekhez vezető utakat bejáró – szakirodalmi áttekintése alapján, meggyőzően érvel a felsőoktatási szocializációval kapcsolatos koncepciók felülvizsgálata mellett, a modellfejlődés lényeges, új elemének tekintve az intézményen belüli és kívüli hatások összekapcsolását.

A hallgatói szocializáció és a kampuszkutatás koncepciójának továbbgondolásával kutatja a tanulmányi pályafutásra hatást gyakorló, és azt befolyásoló hallgatói kapcsolatokat, értelmező közösségeket. A kampuszok kultúrájának vizsgálata során a konstruktivista hatásra újraértelmezett közösségfogalomra támaszkodik, melynek kulcseleme a jelentésalkotó tevékenység. Alapállítása és vonatkozó kutatási eredményei szerint a felsőoktatási intézmények nem különböző strukturális és infrastruktúrális tényezők által, hanem az általuk biztosított interakciós erőtér és az ebben létrejövő kölcsönös erőforrás-átadás révén járulnak hozzá a hallgatói fejlődéshez.

Az intézményen belüli és kívüli inter- és intragenerációs kapcsolatok és tevékenységrendszer mutatóinak figyelembe vételével alkotja és jeleníti meg a hallgatók relációs beágyazottság szerinti típusait, valamint a különböző hallgatói csoportok strukturális beágyazottságát (az intézményi kontextusban kirajzolódó kapcsolatháló rendszerét) és kulturális beágyazottságát (tanulmányaikkal kapcsolatos orientációjuk, akadémiai normákhoz való viszonyuk jellemzőit).

Megközelítése – a hazai tudományos diskurzusban – úttörő jelentőségűnek tekinthető, mivel a túlindividualizált (egyenben lejátszódó döntések, pszichésen meghatározott attitűdök, motivációk) és a túlszocializált (szervezeti makrofolyamatokkal, társadalomstatisztikai adatokkal magyarázó) hallgatókép között keresi az utat.

Pusztai Gabriella tudományos munkája nyomán első ízben nyílik lehetőség arra is, hogy egy felsőoktatás-szociológiai kutatás tükrében táruljon fel az, miként alakul a hallgató sorsa a kétszintű képzésben, mekkora szerepet játszik a különböző szinteken a kapcsolatrendszer és a társadalmi tőke.

Az – általa vizsgált régióban, felsőoktatási környezetben azonosított – értelmező közösségek felárásása és tipizálása új tudományos orientációt nyit meg, új tudományos eredményt mutat fel. Az értelmező közösségek komplex feltárása – kapcsolati struktúráik, elrendeződéseik, társadalmi összetételük, érték- és normarendszerük egységben kezelése – a kizárólag társadalmi státushatásokkal operáló kutatási eredményektől eltérő magyarázatokat kínál fel, és ily módon más beavatkozási lehetőségeket is teremthet a felsőoktatásba való beágyazódáshoz és eredményességhez. Pusztai Gabriella egy, az esélykülönbségek közelítéséhez vezető új utat

nyit meg az értelmező közösségek mintázatainak kikutatásával, melyek magyarázó erejét is meggyőzően bizonyítja a beágyazottság és az eredményesség vonatkozásában.

Nóvumértékkal bír az által kidolgozott komplex hallgatói eredményességi mutató, bár kialakításának módszerét érdemben nem tárja fel. Ebből következik, hogy az eredményesség-indexet (a komplex hallgatói eredményességi mutatót) további kutatások, összehasonlító vizsgálatok hitelesíthetik és finomíthatják. Az empirikus kutatás eszközszerét kialakító megfontolások szisztematikus kifejtése, és az eszközszer dokumentálása még árnyaltabbá és megalapozottabbá tehetné az eredmények elemzését, értelmezését, s egyúttal az értekezést olvasók jelentésteremtését is.

Az értekezés tartalmi, teoretikus, empirikus és módszertani újdonságait és eredményeit nem csorbítja, ugyanakkor tudományos értékét tovább növelhette volna az, ha még koherensebb szerkezeti, szövegszerkesztési, stilisztikai építkezés jellemzi a művet.